

LAW

UDC 346.21

EOI 10.11232/2663-4139.07.11

ФОРМУВАННЯ СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

КУРКО Артем Сергійович

здобувач вищої освіти юридичного інституту

ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана»

УКРАЇНА

Анотація.

Україна знаходиться на етапі розвитку, коли необхідне вирішення економічних завдань, створення надійних умов для розвитку економіки. Одним із важливих інструментів для створення таких умов є організаційно-правові форми господарської діяльності, а насамперед форма акціонерного товариства (надалі АТ). А успішне функціонування і створення АТ залежить від формування статутного капіталу і подальшого ефективного та правильного його розпорядження і використання. Проблеми формування статутного капіталу АТ є надзвичайно важливим фактором для розвитку і вдосконалення правового регулювання господарської діяльності в Україні.

Ключові слова: господарські товариства; акціонерні товариства; статутний капітал; внески; акції; формування статутного капіталу.

Статутний капітал – це величина, що відображає вартісну оцінку внесків, які первісно були інвестовані його засновниками (акціонерами). Назва походить від установчого документа більшості товариств – статуту, де й фіксується дана загальна сума та деталізується хто й що вніс, а також відображається оцінка кожного внеску. Також на основі даних внесків у статуті закріплюється частка кожного з учасників у товаристві (його права голосу). Питання, що пов'язані з формуванням статутного капіталу повинні бути детально викладені в установчих документах АТ з урахуванням норм нормативних документів.

Значний внесок у розробку питань формування статутного капіталу акціонерного товариства здійснили такі вітчизняні вчені, як О. В. Гарагонич, М. Г. Іонцев, С. В. Глібок, Л. К. Сук, Т. В. Кашаніна, Ю. М. Жорнокуй, Ю. О. Тарасенко, А. В. Зеліско, В. М. Кравчук, А. В. Пендак, О. Р. Кібенко, С. Кравченко, О. М. Кірсанов, Ю. М. Юркевич та інші.

© Курко А.С., 2020

© Kurko A., 2020

<https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2663-4139><http://eoi.citefactor.org/10.11232/2663-4139.07.11>

Першочерговим проблемним для теорії питань постає нормативне закріплення визначення поняття «формування статутного капіталу», яке напряду залежить від поняття «статутного капіталу».

У Законі України «Про акціонерні товариства» статутний капітал АТ визначається як капітал товариства, що утворюється з суми номінальної вартості всіх розміщених акцій товариства (п. 19 ч. 1 ст. 2) [1]. Згідно зі ст. 155 Цивільного кодексу України статутний капітал АТ утворюється з вартості вкладів акціонерів, внесених внаслідок придбання ними акцій [2].

Відповідно до ч. 2 ст. 66 та ст. 140 Господарського кодексу України вклади акціонерів, з вартості яких утворюється статутний капітал, є джерелом формування майна АТ як суб'єкта господарювання [3]. При цьому, згідно зі ст. 14 Закону про АТ статутний капітал товариства визначає мінімальний розмір майна АТ, який гарантує інтереси його кредиторів [1].

Формування статутного капіталу являє собою складний юридичний склад, який включає публічно- та приватно-правові елементи – юридичні факти. Накопичення (настання) таких юридичних фактів у визначеній законодавством послідовності тягне настання правових наслідків – утворення майнової основи виникнення господарської правосуб'єктності АТ.

Зазвичай оформлення прийняття внесків до статутного капіталу здійснюється за допомогою акта приймання-передачі, який складається у довільній формі. Єдина вимога – мають бути дотримані обов'язкові реквізити щодо первинних документів, які визначені ч. 2 ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996 [4]. В акті може бути зафіксована також передача супровідних документів на майно (наприклад, документів на нерухомість, техпаспорта на автомобіль і т. п.). Підписи в акті приймання-передачі мають бути засвідчені нотаріально, якщо надалі буде відбуватися реєстрація прав власності на отримане майно у державного реєстратора [5].

Водночас при формуванні статутного капіталу слід пам'ятати про заборони, які установлені для деяких видів майна. Так, відповідно до ст. 86 ГК України не можна формувати статутний капітал господарського товариства за рахунок: а) бюджетних коштів; б) майна державних (комунальних) підприємств, яке згідно із законом або рішенням органу місцевого самоврядування не підлягає приватизації; в) майна, яке перебуває в оперативному управлінні бюджетних організацій [3].

Отже, статутний капітал - це майнова основа діяльності підприємства, ним визначається частка кожного учасника в управлінні підприємством і гарантується дотримання інтересів його кредиторів. Невід'ємною умовою функціонування господарських товариств є наявність статутного капіталу. При створенні підприємства, капітал інвестується у придбання майна (матеріальні цінності,

основні засоби, інші необоротні матеріальні та нематеріальні активи), які в сукупності становлять статутний капітал.

При цьому, у юридичній літературі наголошується на можливих зловживаннях засновників під час розміщення акцій. Так, засновники мають можливість штучно завищувати ціни на акції, практично безконтрольно вносити як оплату за акції нематеріальні активи. Нерідко виділяють навіть таке поняття як засновницький прибуток, який становить різницю між сумою цін акцій, проданих засновниками, і реальним капіталом, що стоїть за акціями. Засновники у подальшому можуть продавати акції вище їх номінальної вартості або здійснювати відчуження акцій за номінальною вартістю, яка перевищує капітал, реально вкладений до підприємства [6].

Проведений аналіз дає підстави сформулювати визначення поняття «формування статутного капіталу» як внесення грошових та матеріальних внесків до складу майна АТ шляхом оплати першими власниками акцій, які розміщуються при заснуванні АТ або при збільшенні його статутного капіталу. Ураховуючи значення, яке формування статутного капіталу має для створення і подальшого функціонування АТ як суб'єкта господарювання, а також увагу, яку законодавець приділяє формування статутного капіталу (регламентація порядку реєстрації випуску акцій при заснуванні АТ, встановлення вимоги оплати засновниками повної вартості придбаних акцій до дати затвердження результатів розміщення першого випуску акцій та ін.), вважаємо, необхідно законодавчо закріпити поняття «формування статутного капіталу АТ» шляхом додавання до Закону України «Про акціонерні товариства» пункту 19 з позначкою 1 частини 1 статті 2 відповідного закону. Закріплення даного визначення допоможе зменшити доктринальні проблеми щодо формування статутного капіталу акціонерного товариства та покращити практичне застосування громадянами норм щодо його формування.

Подальший розвиток правового регулювання формування статутного капіталу АТ в Україні, на нашу думку, необхідно здійснювати у напрямі його адаптації до права ЄС на основі загальноєвропейських стандартів, створення умов для залучення до формування статутного капіталу АТ іноземних інвесторів, у т. ч. шляхом розміщення акцій вітчизняних товариств за межами України, вирішення проблеми очищення ринку від АТ з ознаками фіктивності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] *Про акціонерні товариства* (Закон України). № 514-VI від 17.09.2008 р. Дата оновлення: 17.10.2019 р. Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17>.
- [2] *Цивільний кодекс України* (Кодекс України). № 435-IV від 16.01.2003 р. Дата оновлення: 13.02.2020 р. Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

- [3] *Господарський кодекс України* (Закон України). № 436-IV від 16.01.2003 р. Дата оновлення: 13.02.2020. Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
- [4] *Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні* (Закон України), № 996-XIV від 16.07.1999. Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
- [5] Сук, Л. К. (2017) Організація обліку власного капіталу та забезпечення зобов'язань. *Бухгалтерія в сільському господарстві*, (7), 39-44.
- [6] Гарагонич, О. В. (2015) Формування статутного капіталу акціонерних товариств. *Вісник Академії адвокатури України*, 3(34), 30-38.

FORMATION OF STATUTORY CAPITAL OF JOINT STOCK COMPANY: PROBLEMS OF THEORY AND PRACTICE

KURKO A., *student of Institute of Law*
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

UKRAINE

Abstract. Ukraine is at a stage of development when it is necessary to solve economic problems, create reliable conditions for economic development. One of the important tools for creating such conditions is the organizational and legal forms of economic activity, and above all the form of joint-stock company (hereinafter referred to as JSC). And successful functioning and creation of joint stock company depends on formation of authorized capital and its further effective and correct disposal and use. The problems of formation of the authorized capital of the joint-stock company is an extremely important factor for the development and improvement of legal regulation of economic activity in Ukraine.

Keywords: *business associations; corporations; share capital; contributions; shares; formation of authorized capital.*

© Курко А.С., 2020
© Kurko A., 2020

<https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2663-4139>
<http://eoi.citefactor.org/10.11232/2663-4139.07.11>